

Budapestre vonatkozó ujságcikkek

Szerző: .....

Cím: *Kármán Mór meghalt.*

Forrás: *Bpesti hírlap*

Bp.

(Hely)

1915 X. 15

(Idő)

(Köt. v. füz.)

(Oldal)

Osztályozás

Tárgy

92

Hely

Magyar Tud.

Idő

"1915"

Személy

Helyszám

Kármán Mór meghalt.

Budapest, okt. 14.

Ma elvesztettük legkitünőbb pedagógusaink egyikét, kinek neve iskolaügyünk történeti térképén egy külön tartományt jelöl meg. Kármán Mór ma meghalt s vele el fogjuk temetni egy sor értékes alkotás mesterét. Ez a cégér: *Gyakorlati tanárképzés*, az ő munkás életének egyik szilárd épületén ragyog, melynek ő ásta meg fundamentumát és ő cserepezte be a tetejét. Negyvenhárom esztendeje jár ebbe a tudós építménybe a gyakorlat és az önálló gondolkozás finom kerekeit megfigyelni és forgatni az ifju professor-nemzedék eleje és innen áradt ki az a fény, mely az új tanár-generációkat átmelegítette és a mostani színvonalra emelte.

Ez az építkezés azonban Kármánnak csak az egyik műve. A tanítás óriás terének minden zugában csörgött az ő vakoló kanala és kattogott téglafeszítő kalapácsa. Nem is lehet a pedagógia e fáradhatatlan mesterét másképp elképzelni, minthogy örökké tele dologgal a két keze és örökké elébe van kötve az építőmunkás köténye. Szelleme, tüdeje, tolla, lelkesedése és vére folytonos munka lázában égett. Egyik kitünő ismerője így jellemzi az ő uttörő munkásságát: „És a mikor megcsinálta (az ország egyetlen gyakorló középiskoláját), nem hagyta el, hanem megmaradt egyszerű tanárának: a gyerekeket *latin* deklinációra és konjugációra oktatta, a tanárjelölteket a tanítás nehéz és nemes művészetének technikájára, tanártársait pedig a tudományok rendszerének összefüggésére, a tanítás felsőbb rendű érdekeire, a kiváltságos helyzetű iskola kiváltságos köteletségeire. Így kőn tanítványa egy időben a tiz esz-

tendő fia, a pályakezdő tanár és a nagytekintélyű tudós és akadémikus“. Azt hisszük, ennél szebben professzort nem lehet jellemezni.

Most, hogy elhunyt, nehéz szavakkal körülhatárolni a veszteséget, mely tudományunkat érte. Erdemeinek emléke nemcsak műveket és maradandó alkotásokat fon körül babér repkényével, hanem a sziveket is. Munkásságának javát tanítványainak szentelte, az életnek, a hullámzó, az alapadó és ismét frissen dagadó életnek, fölbukkanó és ismét eltűnő embereknek, égő és hamvadó elméknek; a kincset, a mit a nagy tanító életutjukra velük adott, tovább adták ugyan újabb nemzedékeknek, de a hála, az érdem élő jutalma, a szív hálája elporlad és elenyészik az ékettel. A ki tanítványai közül él, babérral fonja körül szívében emléket, babérral és rózsával. Ám érdemeinek határvonalait most már nem lehet megállapítani, mert az elhalkamzik a végtelenségbe, a jövőbe, az új Magyarország távoli fényébe. Ismét kitünő jellemzőjéhez folyamodunk, hogy hű képünk legyen róla: „Hányan jöttünk hozzá, az egyetlen inséges éveibe belefáradtan, közömbösen, talán cinikusan, hogy néhány fogást eltanuljunk tőle, aztán menjünk ki az iskolába, a fiatalságra rászabodítva, a céh mesteri diplomájával ellátva, a nélkül, hogy valaha remekeltünk volna. Kármán oldalán, az ő kis osztályában más ember lett belőlünk. Megtanultuk, hogy az iskola templom, az ifju lélek szentség, ahhoz durva kézzel vagy készülletlen elmével hozzányulni szentségtörés. Megtanultuk szeretni a fiatalságot, az iskolát, a hivatást, melynek céljait ő oly nagyra szerette tüzni, oly eszményinek ábrázolni“.

Szeged adta Kármán Mórt a nemzetnek 1843-

ban. A magyar alföld fiát a legmodernebb magyar lélek vette észre: Eötvös József báró, az akkori közoktatásügyi miniszter. Van valami megható a nagy államférfiúnak és a nagy pedagógusnak a viszonyában. Az a nemes idealizmus, mely Eötvösben költői fényet öltött össze, megtalálta Kármánban a gyakorlat idealistáját, a teltek rajongóját, azt az embert, a kire neki szüksége volt, hogy eszméi a valóság ércévé szilárduljanak és alakuljanak át. Eötvös küldi az ifju tudóst, hogy a gyakorlati tanárképzést tanulmányozza s Kármán 1871-ben ideákkal gazdagon tér vissza, hogy megalapozza és megteremtse a gimnáziumi gyakorló iskolát és tanárképző intézetet, melynek ő lett első professzora és pedagógiai vezetője. Ennek dátuma 1872 és ugyanakkor elnyeri Kármán a budapesti tudományegyetemen a pedagógia, etika és pszichológia magántanárságát. A gyakorló főgimnáziumban és egyetemen való tanításon kívül közoktatásunk újjászervezése munkásságának főműhelye. Ő honosította meg nálunk a tudományos pedagógia elveit, ő alkotta meg az 1879-iki gimnáziumi tantervet s írta, szerkesztette egyes szakemberek közreműködésével, de jóformán a maga munkájával a hozzávaló *Utastításokat*. Ez németül is megjelent s igen nagy elismeréssel fogadták. 1897-ben a közoktatási minisztériumban tevékenykedik s 1909-ben elnyerte az egyetemi nyilvános rendes tanári címet. Jelentős pedagógiai munkái a magyar tudományos irodalom értékei, akadémiai díjjal, elismeréssel, kitüntetve, de különben neve és tolla mindig ott forgott, a hol a szakirodalom és szaktudás erői dolgoztak.

Két év előtt, 1913 karácsonján ünnepelte a tudomány és a tanítványok hálája Kármán helvendi születése napját. Ez volt a világ utolsó boldog

barátai az ünnep lelkésedésében az egyetemen Kármán-alapítványt létesítettek. Ez ünnep után felesztendővel elborult az ég és a vihar zug azóia egyre, a viharban távozik a szelíd, öreg pedagógus az élők közül, ám a halálán való veszteség érzetét a háború szilaj tombolása sem nyomja el.

karácsonya, a mikor nemcsak hadverő generálisok, hanem érdemes, öreg professorok körül is sugárzott ünneplő fény. Az ünnep megnató és szép volt, mert mint a szekingeni trombita fölfofvadt hangjal, úgy zendültek meg a jubális aggasztván körül a tanítványok szeretetének régi hurjai. Tiszteletői és